

SLOVENSKI PRIMOREC

UREDNIŠTVO in UPRAVA v Gorici v ulici
Orzoni štev. 38 — Cena oglasom po dogovoru.

KATOLIŠKI TEDNIK

IZIDE VSAK ČETRTEK
Poštni čekovni račun št. 11/5092

Leto II. Štev. 15

GORICA DNE 11. APRILA 1946.

Cena L. 4.—

POSTNA

Na križu je razpet
in z ranami odet
— Zveličar, božji Sin,
za nas visi, Trpin.

Mu v daljo zrè okò
na grehov množico,
s katerimi ga svet
bo žalil spet in spet.

Za toliko ljudi
zastonj Mu teče kri...
zato pa prosí te:
»Otrok, le greha ne!«

(D. G.)

Rdeča peterokraka zvezda

V zadnjem času smo doživeli poplavo rdečih zvezd in zvezdic, nosijo jih celo mali otroci. Ali pa vedò vsi, kaj ta zvezda pomeni?

Ko je pri partizanih rdeča zvezda na kapi izpodrinila našo trobojnico, je neki prisiljen mobiliziranec vprašal svojega političnega komisarja: »Tovariš komisar, kaj pomeni rdeča peterokraka zvezda?« Dobil je pa ta odgovor: »Zmago demokracije na vseh peterih kontinentih zemeljske oble«. Prebrisan komunist, ki je vedel, da beseda komunizem ne ugaja našemu ljudstvu, si je znal pomagati. Zamenjal jo je z besedo »demokracija«, ki tako prijetno zveni vsem, ki so okusili težo diktature. Torej rdeča barva pomeni marksizem, komunizem. Peteri kraki po pamenijo pet zemeljskih celin, po katerih naj se razširi komunistična krvava revolucija, da zavlada povsod brezsrčni in duha moreči materializem.

Tako zvezdo so nosili španski komunisti ob njihovi revoluciji. Videli so jo lahko v Rimu in Milanu na italijanskih zastavah, ki so jih nosili komunisti. Nesli jo bodo komunisti v Afriki in Avstraliji. Ta zvezda nima prav nič opraviti s slovanstvom.

Dokaz za to smo doživeli prav te dni v Gorici. Izobčene so bile slovenske zastave brez zvezde, ki naj bi tudi pozdravljale komisijo — dovoljene in dobrodošle pa so bile italijanske zastave z zvezdo.

Edini sklep, do katerega pride misleč človek, je pač ta, da je komunistom narodna zastava le okvir, postranska stvar, bistvo pa je njihov znak: rdeča zvezda.

Zato taka zastava ne more biti simbol zavednih in demokratično mislečih slovenskih Primorcev, ki s pomilovanjem gledamo krvavi madež na naši narodni zastavi; kot katoličani pa vidimo v tej zvezdi nasprotnika sv. križa in naukov, ki jih je Križari oznanjal.

Da bomo pa pravični, priznamo kot olajševalno okoliščino našim ljudem to, da se pomena rdeče zvezde sploh ne zavedajo in da je zastava z zvezdo zdaj uradna zastava Jugoslavije, za katero so demonstrirali pred zavezniško komisijo. Mislimo pa, da bi s čisto narodno zastavo dosegli isto ali pa še več, ker bi komisija tudi po njej ugotovila, kod vse prebiva slovenski Primorec, ki hoče ostati zvest svojemu rodu in svojemu Bogu.

VATIKAN. Sv. oče je sprejel v posebni avdijenci bivšega predsednika ZDA Hooverja, ki prihaja v Evropo kot poseben odposlanec, da pregleda, kakšen je prehranjevalni položaj v Evropi. Papež se je zelo zanimal za njegovo misijo in mu obljubil vso pomoč katoliške Cerkve pri lažšanju trpljenja sestradnega sveta.

IZ ŽIVLJENJA CERKVE

Francoski katoličani za svobodno vzgojo

Ko so katoličani predlagali v novo francosko ustavo določitev o »svobodni vzgoji«, so se zoper to izrekli komunisti in socialisti, ki hočejo, da bodi vzgoja državna. Na zadnjem socialističnem kongresu pred par dnevi so celo zahtevali, naj se odpravijo vse privatne ljudske šole. Katoličani pa pogumno zagovarjajo svojo zahtevo in se je zaradi tega razvila v časopisju precejšnja polemika.

To je res čudno, da tisti, ki trdijo o sebi, da so »progresivni demokrati in prvoborilci za svobodo«, nočejo zajamčiti staršem svobodno vzgoje otrok, temveč zahtevajo, da mora biti le ena vzgoja, to je državna. Če starši ne morejo odločiti niti o vzgoji svojih otrok, kje je potem svoboda in kaj je svoboda?

MUENSTER. Pokopali so muensterskega nadškofa kardinala von Galena. Navzoč je bil tudi angleški kardinal Griffin in zastopniki angleških zasedbenih oblasti.

KOROŠKA. 27. marca je bil sprejet v posebni avdijenci pri sv. očetu celovski škof dr. Jožef Köstner.

Katoliški mož

»Osservatore Romano« z dne 28. 3. t. l. poroča o smrti in življenju dr. Ivana Protulipca, ki je padel 31. jan. t. l. kot žrtev zahrbtnega atentata v Trstu. Protulipac je bil duša in predsednik katoliške mladinske organizacije na Hrvaškem med prvo in drugo vojno. Do leta 1929. je bil voditelj hrvaškega Orla, ki so ga prav tisto leto beograjske oblasti razpusile. Tedaj je Orel štel 35 tisoč članov. Ob tej priliki so dr. Protulipca zaprli, ker je odrekel pomoč državnemu Sokolu. Po izpustitvi iz zapore je začel z novo organizacijo hrvatske mladine. Dali so ji ime »Križarji«. Vodil jo je do začetka druge svetovne vojne, ko so križarji štel 50 tisoč članov.

Vrnitev slovenskega znanstvenika k Bogu

Ime prof. dr. Borisa Zarnika je znano vsakemu vsaj malo izobraženemu Slovencu. Znano je tudi to, da je bil Zarnik vnet Haecklov učenec in je z vso močjo svojih znanstvenih sposobnosti zagovarjal monistični materializem, ki trdi, da je edina stvarnost materija, ki se ne preneha razvijati. Tudi človek se je razvil iz materije in zato nima duše in ni Boga nad njim.

O tem je bil Zarnik kot znanstvenik prepričan in je sam to mišljenje neutrudljivo širil. Bil je nad dvajset let profesor na vseučilišju v Zagrebu. Marsikateremu akademiku se je pod vtisom njegovih predavanj omajala vera.

To je splošno znano.

Manj je pa znano, da je dr. Zarnik zadnjih deset let prehodil zelo dolgo pot in zopet prišel k Bogu. Sam je izjavil, da ga je ravno nauk o razvoju in točnejše opazovanje narave privedlo do tega, da je začel slutiti nad vsem tem razvojem in rad vso naravo nekaj višjega, višji Razum. Prišel je končno do spoznanja osebnega Boga in je že pred leti obljubil, da bo napisal knjigo o tem, kako ga je teorija o spoznanju (razvoju) privedla do spoznanja osebnega Boga. Začel je brati verske knjige in končno je spoznanju sledilo tudi življenje. Zopet je šel k spovedi in k obhajilu. Umrl je lepo spravljen z Bogom 13. jan. 1945. v 62. letu starosti. Sedaj bo brez dvoma s svojo priprošnjo pri Bogu vodil k Bogu one, ki so morda po njegovi krivdi zabredli daleč od Boga.

Dr. Zarnik je bil na gimnaziji v Ljubljani sošolec našega odgovornega urednika in sta se še potem v

Končno so ga izvolili za predsednika vse v »Hrvatskem junaku« organizirane hrvatske mladine.

Pokojni Protulipac je bil izvrsten govornik, organizator in propagandist. Med hrvatsko mladino je zanesel pravo ljubezen do Cerkve in do sv. očeta. Delal in žrtvoval se je za zmago krščanskih načel v hrvatskem narodu. Zaradi tega je najbrž tudi moral pasti.

Kardinal Griffin o ukrajinski cerkvi

LONDON. Kot poroča »Osservatore Romano«, so imeli v Londonu mašo za »preganjane narode vzhodne Evrope«. Ob tej priliki je kardinal Griffin imel govor, v katerem je posebej omenil pred kratkim izvršeno ločitev ukrajinske cerkve od Rima. Glede na to je dejal kardinal: »V zadnjih dvanajstih mesecih so grdo napadali in hudo preganjali ukrajinske cerkve. Aretirali so vseh sedem ukrajinskih škofov. Izmed teh so trije že umrli, štirje pa so še zaprti. Poleg tega so zaprli še veliko število duhovnikov, jih odgnali ali umorili. Ostali duhovniki so v takem položaju, da ne morejo vršiti svoje službe. Voditelje katoliške cerkve so nadomestili z odpadnimi duhovniki, ki so se priključili ruski pravoslavni cerkvi in se ločili od papeža.«

»Tudi v Jugoslaviji«, je nadaljeval kardinal, »preganjajo Cerkve. Škofje, duhovniki in laiki so zaprti in mnoge so umorili.«

Glede na novico, ki smo jo prinesli v zadnji številki o ukrajinskem sinodu, ki se je izrekel za zvezo s pravoslavno rusko cerkvijo, smo nadalje izvedeli, da se ga je udeležilo kakih 40 odpadlih duhovnikov. Vseh uniatskih duhovnikov v Galiciji pa je bilo okrog 3000. Na sinodu zbrani duhovniki niso predstavljali torej niti 2% vse duhovščine. In ti so govorili »v imenu ukrajinske cerkve.«

življenju večkrat srečala. Dasi je bil kot profesor popoln materialist, je vendar bil tolerant do verskega prepričanja drugih in se je pri poznejših sestankih svojih nekdanjih sošolcev vedno udeležil skupne službe božje, če ne iz prepričanja, pa iz kolegalnosti. V zrelejših letih mu je Bog poplačal tudi ta malenkostna dobra dela z milostjo spoznanja resnice. — Sovraštva do vere, cerkve in duhovnikov pokojni Boris ni poznal. Da bi bili današnji materialisti vsaj taki!

Rast ameriške cerkve

Pred sto leti je bilo v Združenih državah komaj sto duhovnikov, danes jih je 38 tisoč. Leta 1845. je bilo 1200 redovnikov, danes jih je 144 tisoč. Katoličanov je bilo pred sto leti en milijon, danes pa jih je 20 milijonov. — To je res čudovit napredek, ki popolnoma opravičuje besede nekega profesorja cerkvene zgodovine v Rimu: »Razvoj in organizacija katoliške Cerkve v Združenih državah je največji čudež devetnajstega stoletja.«

RIM. V Rimu leži hudo bolan prvi čilski kardinal Karel Rodriguez. Kardinal je obolel že kmalu po svojem prihodu v Rim in ni mogel prisostvovati skupaj z drugimi slovenskemu imenovanju novih kardinalov. Je zelo star in zato se še bolj boje za njegovo življenje.

Sv. oče je sprejel v posebni avdijenci moštvo španskega parnika »El Neptuno«, ki je iz Argentine pripeljal razna živila, katera so Argentinci darovali papežu za pomoč potrebnim. Tudi ladjo je španska vlada dala na razpolago zastonj.

OKNO V SVET

JUGOSLAVIJA. Maršal Tito je po svoji vrnitvi s severa podal važno politično izjavo pred obema zbornicama v Beogradu. V njej je povedal, da v zapadnih državah še vlada fašizem in deluje s pomočjo zapadnih demokracij. Očividno pa si maršal ni na jasnem glede pojmov demokracije in fašizma, ker ju nekako istoveti (Vse, kar ni komunizem, je po njegovem mnenju fašizem ali reakcionarstvo, ko vendar vsi vemo, da je komunizem diktatura, kot je bil fašizem, le da je še zelo pomnožen). Zavezniki pa dobro ločijo demokracijo od diktature, pa naj se imenuje ta fašistična, nacistična ali komunistična. Vse diktature vzbujajo teror in strah med ljudstvom, medtem ko demokracija pusti svobodo mišljenja, govora, tiska, združevanja, celo stavkanja in demonstracij proti vladi. In v tem zamenjavanju pojmov je vsa tragika odnosov med zapadnimi demokracijami ter vzhodno »progresivno demokracijo.«

Maršal je zahteval nadalje vojno odškodnino za Jugoslavijo, kateri niso do sedaj vrnili iz Nemčije niti enega stroja. Tudi našega vprašanja Julijske Krajine se je dotaknil in je jasno terjati združitev vseh Jugoslovanov na Primorskem in na Koroskem v skupno državo.

Kritiziral je delovanje Zavezniške vojaške uprave v teh krajih, zlasti za časa, ko se je mudila med nami zavezniška komisija, a to po krivici, ker bi bilo prišlo do pokolja med demonstranti, ako ne bi Zavezniki znali taktno držati ločenih obeh narodnih skupin. Se tako je ta ali oni šel s potolčeno glavo domov.

V pogledu zunanje politike je maršal Tito izjavil, da bo Jugoslavija ostala zvesta ZN za dosego miru v smislu listine iz San Franciscusa. S Francijo ni preveč zadovoljen, ker baje francoski delegati pri ZN niso pokazali zadostnega razumevanja za nekatera življenjsko važna vprašanja Jugoslavije. Z Britanijo bo skušal obdržati čim boljše odnose, s Poljsko in Češkoslovaško je sklenil pogodbe, ki naj bi preprečile nevarnost napada.

Glede Julijske Krajine pa poje drugačno pesem časnik Times, ki piše iz Trsta, da je narodnostni šovinizem v naših krajih tako napet, da bi postalo stanje kar katastrofalno, ako bi Slovence priključili Italiji ali Italijane Jugoslaviji. Zato pravi, da bi bilo najbolj pametno, ako bi se vsaj za 10 let cela Julijska Krajina postavila pod upravo ZN. Ako bi samo Trst bil internacionaliziran, bi ostal preveč izpostavljen zunanjemu vplivu in ne bi bilo v njem miru.

Tako nsem različni zdravniki predpisujejo za naše ozdravljenje različna zdravila. Kakšno bodo izbrali v Parizu zunanji ministri ob mirovni pogodbi s Italijo, bomo videli. Res je, da so strasti danes preveč razpaljene, zlasti po zadnjih demonstracijah, in da se bosta oba petelina strela, ako ne bosta ločena ali vsaj nadzorovana od ZN.

BRUSELJ. Ker se katoličani v Belgiji pod nobenim pogojem niso hoteli vdati, da bi se v ministruvstvu združili s komunisti in ker socialisti zopet niso nikakor bili voljni stopiti v vlado, kjer bi ne bili zastopani komunisti, je regent poveril sestavo nove vlade socialistu Van Acker-ju. Ta jo je sestavil brez katoličanov iz vseh strank, katere se protivijo povratku kralja Leopolda na prestol, in ti so socialisti, liberalci in komunisti. Pa tudi ta vlada ne bo imela dolgega življenja, ker ima v senatu le en glas večine in tedaj ne bo kazalo drugega kot razpisati nove volitve.

ATENE. Dne 31. marca so se vršile v Grčiji splošne volitve pod nadzorstvom zavezniških opazovalcev. Ker so se vse levičarske stranke vzdržale volitev, so zmagali privrženci monarhije z ljudsko stranko na čelu.

ZOFIJA. V novem bulgarskem ministruvstvu sedi 5 komunistov; tudi notranje ministruvstvo jim je bilo poverjeno kljub nasprotovanju opozicije. ZDA in Anglija sta pa izjavili, da te nove vlade ne priznata, ker niso v njej tudi člani opozicije.

BUENOS AIRES. Uradno so objavili, da je polkovnik Juan Peron izvoljen za predsednika Argentine. Zmagal je pri volitvah kot kandidat »stranke dela« proti Jožefu Tamborini iz demokratske stranke. Argentina je objavila te dni tudi posebno knjigo, v kateri zavrača očitke ZDA, da bi bila med vojno v zvezi z državami osišeča.

LONDON. Avstralski minister za doseljevanje je izjavil, da potrebuje Avstralija letno vsaj 70 tisoč priseljencev, ako hoče izgraditi svoje gospodarstvo.

BERLIN. V tem mestu pa je bilo delavsko glasovanje za ali proti združitvi socialistov s komunisti. Proti spojitvi obeh strank je glasovalo 19529 delavcev, za njo pa 2987, in to kljub priporočilu centralnega odbora socialistov, naj delavci glasujejo za združitev.

LONDON. Od 24. do 28. marca je bil vsak večer v Škotski na Angleškem viden severni sij, iz Avstralije in Nove Zelandije pa poročajo, da so nekako iste dni opazovali južni sij, oba sta povzročila velike motnje pri radijskih oddajah. Mi vsi se še spominjamo nenavadnega severnega sija v noči med 24. in 25. januarjem 1938.

Fatimska vidnica Lucija je bila prepričana, da je tedaj izredni nebesni pojav naznanjeval novo »grozno in strašno vojno«. Prišla je v septembru 1939. Ali nam hoče nebo tudi letos kaj povedati — morda kaj bolj veselega?

SAN FRANCISCO. Hud potres pod Pacifikom je razburil morje kakor že dolgo ne noben drugi. 30 metrov visoki valovi so pljuskali na Havajske otoke, na Alente, Alasko in Kalifornijo in povzročili grozno škodo. Stavbe ob obalah so odplavile, kot da bi bile iz papirja. Hitrost valov je znašala 700-800 km na uro — to je hitrost najboljšega zrakoplova. — Kako že pravi Gospod, ko je govoril o poslednjih časih? »In znamenja bodo na soncu in luni in zvezdah, in na zemiji bo med narodi stiska in zmeda zaradi šumenja morja in valov.« (Lk 21. 25.)

GENOVA. Od tu je odplul švedski parnik »Berenice«, natovorjen z 32 tisoč zaboji vina v steklenicah, namenjenimi za Dansko. Pred tedni je pripeljal v Genovo ribo polenovko. Tako se po malem začenja dolgo prekinjena mednarodna trgovina preko morja.

Velika tekma

V dnevih demonstracij od 24. do 28. marca so v Gorici Slovenci in Italijani tekmovali v razkazovanju narodnjaštva in žal tudi neolikosti. Fratellanza in medsebojno spoštovanje je pri tej tekmi trpelo le škodo.

Ni še znano, kdaj bosta ta dva naroda začela tekmovati v medsebojnem razumevanju, in krščanski pravičnosti in ljubezni ter v iskrenem spoštovanju in vljudnosti.

Ali je komu znana šola za prevzgojitev takih vročekrvnežev? Naj se oglasi.

Socialno vprašanje

Nihče, ki mu je mar človeštva in človeške družbe, ne more malomarno mimo tega vprašanja. Z nobenim drugim se niso ljudje toliko trudili, kakor s tem vprašanjem: kako odpraviti socialno zlo v današnji družbi. Da bomo to prav razumeli, moramo pojasniti troje: 1. kaj je zlo, 2. kaj je socialno zlo in 3. zakaj govorimo o socialnem zlu v današnji družbi.

Zlo je nasprotje dobrega

Katekizem uči, da je največje zlo greh, ker vzame človeku največje dobro, Boga.

Vendar je za človeka še marsikaj drugega zlo. Človeku je zlo, ako mu ni dobro. Dobro pa mu je, če ima vsega, kar potrebuje. Zlo mu je, če nima, kar potrebuje.

Da je človeku dobro, potrebuje najprej zdravja. Človeku, ki ni zdrav, ki je bolan, ni dobro. Bolezen je zlo.

Res je, da je nekateri tudi v boleznih srečni. Tak človek izpremeni zlo v dobro. Potrežljivo prenaša bolezen, morda celo veselo, ker misli na to, da tudi v boleznih in trpljenju lahko Bogu služi, kdaj še lažje kakor v zdravju. To so ljudje, ki se bližajo popolnosti.

Vendar je za večino ljudi bolezen zlo. Bolezen povzroča bolečine; bolezen ovira človeka, da ne more delati in služiti kruha za sebe in za svoje; bolezen je kriva, da je človek sebi in drugim v nadlego.

To, kar je za človeka dobro, imenujemo *dobro*. Zdravje je torej nekakšna prva telesna dobrina.

Potrebne dobrine

Človek pa potrebuje še raznih dobrin, vnanjih in notranjih, tvarnih in — ker ima dušo — tudi duhovnih. Da je človeku dobro, potrebuje: hrane, obleke, stanovanja. Te reči imenujemo vnanje, *materialne* ali *zvarne dobrine*. Če jih človek nima, mu je zlo.

Seveda so nekateri že z malim zadovoljni — in taki so najbolj srečni: s preprosto hrano, preprosto obleko, preprostim stanovanjem.

Sv. Frančišek si je iz ljubezni do ubogega Jezusa celo izvolil uboštvo za svojo »nevesto«, kakor je imel navado reči. Mnogo ljudi ga posnemajo še dandanes in ti žive iz ljubezni do Boga v radovoljnem uboštvo.

Vendar Bog tega od ljudi ne zahteva, ker to je že pot popolnosti, ki ni za vse. Večina ljudi takega junaštva ni zmožna in si želi in tudi sme želeči zadosti tvarnih dobrin za življenje.

Tu sem spadajo tudi take reči, ki jih ne rabimo naravnost za življenje, a z njimi življenjske potrebščine pridobivamo, pridelujemo in izdelujemo. Takšne reči so zemlja, ki rodi živež, sirovine (rude, les, železo, premog i. t. d.), orodje, stroji, tovarne. Imenujemo jih *proizvajalne sredstva* ali *rabne dobrine*.

Nazadnje je tvarna dobrina še *denar*, splošno menjalno sredstvo, ki z njim lahko dobimo (zamenjamo, kupimo) drugih dobrin. Če človek v današnjih gospodarskih razmerah denarja nima, ali ga ima premalo, mu je tudi zlo.

Domače novice

PASTIRČEK

V Gorici je začel izhajati ilustriran list za otroke »Pastirček«. Izdajajo ga katehetje na goriških slovenskih solah. Izšel bo vsak mesec. Vsaka številka stane L 5.

Vsem slovenskim staršem, ki jim je pri srcu prava vzgoja otrok, ga toplo priporočamo. Prva, velikonočna številka bo lahko našim malim lep dar za velikonočne praznike.

Gorica

Preteklo soboto je prevz. g. knez nadškof v kapeli malega semenišča podelil 15 bogoslovcem sv. reč. Sv. obredom so prisostvovali vsi gojenci malega semenišča. Pri evangeliju je prevz. govoril vsem v obeh jezikih o lepoti in veličini duhovniškega poklica in priporočil molitve za vse potrebe nadškofije. Po dolgih letih vojne je naš lep zavod, ves obdan od pomladanskega cvetja, smel spet doživeti enega izmed tistih lepih dni, kot jih je doživljal pred svetovno vojno.

Mednarodna komisija in narodna bolezen

Prihod zavezniške komisije je zelo pospešil razvoj bolezni, ki razširja v deželi že kmalu eno leto. Težje bolezni pravijo po italijansko *infele delle bandiere*.

Če bi izobesjanje zastav in vtikanje zastavic in drugih znakov v gumbnice značilo zdravo rodoljublje, bi smeli biti Italijani, še bolj pa mi Slovenci ponosni na svoje ljudstvo.

Kadar pa postane ravnanje z narodnimi zastavami, katere bi morali uporabljati le ob svečanih prilikah z veliko resnostjo, le preveč kričavo in nespoštljivo, se bojimo, da gre tu res za bolezen.

Bolezen pa je zlo, ki škoduje posamezniku in narodu.

Trnovo pri Kobaridu

Poslano. Podpisani zastopniki vasi Trnovo pri Kobaridu protestiramo proti napadu na našega g. vikarja, ki ga je objavil Šoški tednik 16. 2. 46., ker ne odgovarja resnici.

Dolžijo ga, da je za časa nemške okupacije poslal domobrancem pismo. Kje je tisto pismo? Tudi ni res, da so aretirali 13 oseb. Prijetih je bilo 20 oseb, od teh so jih 8 na posredovanje g. vikarja oprostili. Pozneje so prijeli še eno osebo, katero so poslali na Koroško delat.

Takrat so Nemci hoteli ustreliti 40 mož in zažgati vas radi nekega napada na majorja SS in njegovo spremstvo. To je g. vikar preprečil; rešiti vse se mu pa ni posrečilo.

Sploh nam je g. vikar v teh težkih časih v vsaki nevarnosti vedno stal ob strani ter je enkrat celo glavo tvegala za nas. Ako bi nam ne bil nobene druge dobrote napravil, je že to veliko, da nam je ohranil naše lepe zvonove, ko so jih morale vse druge vasi oddati.

Podpisi

TRST. Dne 2. maja bo v Trstu velika vojaška parada v proslavo obletnice, ko so Nemci in fašisti brezpogojno položili orožje kot premaganci v Italiji.

Volče

Dopisniku Šoškega tednika iz Volče odgovarjamo. Da, tudi mi. Ne samo vi. Vsi imamo pravico do besede, zlasti mi, ki izražamo mnenje večine Volčanov. — Krinko ste vrgli le vi raz sebe in ste pokazali, kakšna je vaša vera v Boga in pravico. Nam ni treba metati krink z obraza, ker jih nikdar nismo imeli. Ljubezni do naroda se ne pobira, kot nam očitata. Ta se podeduje. Mi smo jo podedovali od naših očetov in velikih mož, ki so se resnično in nesebično žrtvovali za narod, in nam ni treba iskati rodoljubja drugod.

...katerega kriterija in mere... Boljšega, kot se ga držite vi pri ocenjevanju poštenosti in značajnosti miroljubnih sovaščanov, kateri ne hrepenijo ne po maščevanju ne po tujem blagu, ampak želijo živeti v miru in obdelovati vsak svoj košček zemlje v svobodi in v strahu le pred Bogom Stvarnikom in Sodnikom, ki ima edini pravico terjati odgovor od vseh naših misli in dejanj.

Ko gremo po vasi, ne klonimo glave in se ne umikamo vašim očem. Tako delate vi, ker vas peče vest.

Priznamo, da so tudi taki med vami, ki so bili častivredni Slovenci, ali so se na žalost izneverili. — A koliko je tudi takih, ki bi se morali sramovati drugim očitati kolaboracionizem.

Nam ni znano, da bi bil naš g. župnik voditelj kake reakcionarne skupine. On je voditelj svojih faranov v zadevah vere in vesti.

Machiavellistični doktrin se pa le vi sami poslužujete, ker vam je dobro vsako sredstvo, da bi le dosegli svoje cilje. Marsikdo vaših se je javno izrazil, kaj bi se moralo napraviti, da bi prišli do vaših namerov. Grozotno!

Pa deset božjih zapovedi ostane v veljavi — in po tvevanju sojeni vsi. — Tudi tisti, ki za svoje zločine zastonj iščete opravičila v zločinih drugih, kajti prekosili ste vse že samo s tem, da opravičujete in zagovarjate na svojih ljudeh to, česar se poštenjaki vsakega naroda na svojih zašilih rojakih sramujejo.

Vojaška parada

Preteklo soboto, na praznik ameriške vojske, je bila v Gorici velika vojaška parada 88. ameriške divizije. Skoro poldrugo uro se je nepretrogoma pomikal čez Travniki sprevod z vsem modernim orožjem. Na posebnem odru na Travniku sta nadzorovala parade ameriška generala Harding in Moore.

Darovi

Od sijajno uspele, četudi motene, kulturne prireditve daruje katoliška narodna ročnjska mladina za naš list 2000, razni iz pasu B 500, Opajec 100, iz Kostanjevice 150, Dol na Krasu 100, iz Trsta 300, Kraševce 50, iz Boveca 400, iz Loga 200, zavedni Slovenci iz Čezsoče vri Bovec 1135, N. N. iz Ročinja 100, Srednje 100, iz Trnovca pri Kobaridu v zadoščeno za razžalitev našega g. župnika 700, Kraševce 100, prave svobode željna iz naših hribov 100. Bog plačaj!

Plinska razsvetljava

»Gotovo sem vam v nadlego, gospod profesor! Kak smrad po plinu! Plin so odkrili jezuiti. Na Angleškem je zagorela v letu 1794. prva plinska svetilka. Jezuitski pater Duan pa je leta 1815. v Prestonu ustanovil prvo plinsko tovarno.«

Prvo dvokolo

»Gospod profesor, oprostite. O, tudi kolo imate! Tega je pa prvi sestavil duhovnik Pianton in se že leta 1845. vozil z njim. Z Bogom, gospod profesor!«

Mladi dijak je bil rešen »znanstvenih dvomov«, profesor pa odslej ni nikdar več zabavljaj na »nazadnjaške duhovnike«.

Čeprav ni cilj Cerkve, da bi pospeševala in širila kulturo, se vendar ne da utajiti, da je moderna civilizacija otrok krščanstva. Dokler se je razvijala v okviru Cerkve in si utirala pota oziraje se na to, kar oznanja krščanstvo, je res služila človeštvu v dobro in blagoslov. Ko pa se je ločila od krščanstva, je pa postala orodje človeških nagonov in strasti in zato bič, ki tepe človeški rod.

Ob dveh procesih

Dne 26. 3. je bil zaključen pred goriškimi sodiščem na čisto nepričakovan način proces proti Alojziju Budinu, bivšemu odgovornemu uredniku Šoškega tednika, ki sta ga č. g. Mirko Zorn iz Briginja in Lojze Ličen iz Logov tožila radi razžaljenja časti.

Vzrok tožbe je bil članek, ki ga je objavil S. T. dne 28. VII. 1945 pod naslovom »Protinarodni duhovniki«, ki dolži oba duhovnika sodelovanja z Nemci ter ju imenuje »farizeje«, »trgovce v svetišču« in jima daje še druge žaljive naslove. Znano je, da je Z. V. U. takoj ko je prevzela upravo področja »A«, objavila razglas, s katerim je ustanovila izredno porotno sodišče, ki naj sodi vse, ki so na kakršen koli način pomagali Nemcem. Vsakdo, ki je vedel za takšna dejstva, je bil torej dolžan, da naznani krivce, da prejmejo zaslužno kazen.

Gospodje pri »Šoškem T.« niso imeli poguma za tako ovadbo pristojnim oblastem, ker so vedeli, da bi namesto g. Zorna in g. Ličena bili sami obsojeni radi klevete. Raje so napadli oba duhovnika v časopisu, v prepričanju, da si jih ne bosta upala tožiti radi teh žalitev; in vsak način pa ne bi mogla najti odvetnika, ki bi ju hotel braniti.

Zdelo se je, da imajo prav, ker v juliju 1945 so na področju »A« bili še vsi v strahu. Toda pošteni verniki iz Briginja in Logov, globoko prizadeti zaradi podlih napadov na oba dušna pastirja, ki sta se tako požrtvovalno trudila za blagor ljudstva, so s stalnim prigovarjanjem dovedli oba duhovnika, da sta vložila tožbo, čeprav sta prej hotela iti z upravičenim prezirom preko omenjenega strupenega članka.

Po zakonu, ki je v veljavi na področju »A«, bi tožba bila za oba duhovnika zelo preprosta. Zadoščalo bi, da dokazeta, da je bil članek zanj žaljiv in odgovorni urednik bi bil obsojen na šest mesecev do treh let zapora ali na denarno kazen ne izpod 5000 lir. Obenem bi moral objaviti razsodbo v svojem časopisu.

Pred zakonom je bilo vseeno, če so obtožbe odgovarjale resnici ali ne; kajti brez izrečnega dovoljenja tistega, ki je bil žaljen, obtožene ne sme niti predlagati, naj se ugotovi, če je dejanje, na katero se žalitev nanaša, resnično ali ne. Ker pa je bilo jasno celo za vsakega otroka, da je bil omenjeni članek zelo žaljiv, bi oba duhovnika lahko dosegla Budinovo obsodbo brez zaslisanja prič in to z matematično gotovostjo.

G. Zorn in Ličen pa sta bila tako prepričana, da je njuno ravnanje bilo vedno skrajno pošteno in vestno, da sta pri prvi razpravi pred goriškimi sodiščem dne 15. 3. t. l. sama pozvala Budina, naj s primernimi sredstvi dokaže resničnost dejstev, ki jih jima pripisuje. Na ta način sta se prostovoljno odpovedala takojšnji Budinovi obsodbi. Po tej njuni prostovoljni izjavi je Budinu bila dana možnost, da doseže svojo oprostitev, če bi mu uspelo dokazati, da so bile obtožbe v članku resnične.

Razprava, na kateri naj bi bile zaslisane prič, je bila določena za 26. 3. 46. Kljub terorju, ki so ga širili janičarji S. T., se je našla močna skupina poštenih in pogumnih ljudi, ki so bili pripravljeni, pod prisego ovreči lažne obtožbe proti obema duhovnikoma, S. T. pa je ukazal naložiti cel tovarni avto ljudi, ki naj bi pričali za Budina.

Na dan razprave pa je čakalo vse veliko presenečenje. Z. V. U. je objavila amnestijo, po kateri so bili pomiloščeni tisti, ki so zagrešili kak zločin, za katerega zakon določa zaporno kazen do največ treh let (navadne tatvine, sleparije, osebne poškodbe in tudi razžaljenje časti v listih ter mnogo drugih zločinov). Zato je Budin, ki je 15. 3. ušel gotovi obsodbi, ker sta mu duhovnika velikodušno dovolila, da privede prič v svojo obrambo, dne 26. 3. bil pomiloščen zaradi amnestije Zaveznikov.

Z več strani so nas vprašali, kako to, da sta duhovnika zaupala svojo zadevo italijanskemu odvetniku, ko pa ju vsi poznajo kot zavedna Slovenca. Odgovorili smo, da bi oba gospoda bila zelo hvaležna ti-

stemu, ki bi jima navedel ime, priimek in naslov slovenskega odvetnika v Gorici ali v Trstu, ki bi imel toliko poguma, da bi prevzel kakršno koli obrambo proti skupini teroristov okrog S. T. Ti gospodje poznajo svobodo in pravičnost, ki ju imajo vedno na jeziku, samo kadar je njim v korist. Vsi drugi se morajo ukloniti vsaki njihovi besedi. Kdor pa hoče, da bi zmagala resnica in se skuša braniti proti njihovim klevetam in nasilju, je »izdajalec naroda«. Prav tako je zanje izdajalec vsak, ki se po vesti trudi za zmago pravice.

Slovensko Alojzijevišče

Veseli nas, da si misel na obnovljeno Alojzijevišče utira pot med naše ljudstvo. V Ročinju so se spomnili na zavod ob priliki kulturne prireditve, ki je kljub naganjanju nekulturnih ljudi sijajno uspela. Poslali so nam L 1050. — Najlepša hvala. Naj bo to v spodbudo Vam in nam k požrtvovalnemu delu za Boga in narod.

Priporočamo, da se ob raznih prireditvah spomnite zavoda, ki ima visok namen, postati žarišče prave verske in narodne kulture med našim narodom.

V kapelici, kjer bodo gojenci zajemali najlepšo modrost življenja pri božjem Učeniku Jezusu — Prijatelju mladine —, bomo potrebovali tri kipe ali slike: sv. Alojzija, presv. Srca Jezusovega, brezmadežnega Srca Marijinega. Bi se naša kaka dobra duša, Marijina družba ali kaka skupina plemenitih oseb, ki bi prispevala zavodu te slike ali kipe?

Darujte tede morda v spomin na rajne, na padle v tej vojni; na ta način bi posebno družine, ki ne vedo za grob svojih rajnih, postavile svojim dragim najlepši spomenik in duše padlih bi bile deležne milosti vsakdanjih molitev in daritve sv. maše, ki se bo opravljala s spominom na vse dobrotnike.

Slovenski materi

Slovensko mladinsko gledališče v Gorici nam je preteklo nedeljo zopet nudilo nekaj ur plemenitega užitka. Takrat je naša lepa slovenska beseda pela slavospeve materi.

Med vso prireditvijo smo slišali, s kakšno gorečnostjo in ljubeznijo so naši pesniki in pisatelji častili svojo mater, to ponižno in tiho slovensko mater, ki je bila do danes le priprosta žena, čuvarica doma in njegovih moralnih in verskih vrednot. V naši literaturi ni še sledu o izobraženi materi meščanki, vsi pesniki opevajo le kmečko mater.

Od uvodne besede do melodrama »Pesem od lepe Vide«, ki je bil višek prireditve, in recitacije: »Kako je bilo Tebi, Marija, pri srcu takrat...« so bile vse točke podane ljubeznijo in precejšnjo dovršenostjo, nekatere pa kar mojstrsko. Ihtvalni smo mladinskemu gledališču za užitek, ki je vsakemu izmed poslušalcev pričaral pred očmi podobo njegove žive ali že pokojne matere.

Tridnevica za može in fante

15. 16. in 17. aprile ob 8. uri zvečer, bo v cerkvi Štaroga sv. Antona pri stolnici priprava mož in fantov na Veliko noč. Pridite v obilnem številu!

Zadnje novice

WASHINGTON. K obravnavi proti gen. Mihajloviču, ki so ga zajele jugoslovanske oblasti pod obtožbo sodelovanja z okupatorjem, se je priglasiло zunanje ministrstvo ZDA, ki v posebni spomenici na vlado v Belgradu terja obveščanja o času in kraju te sodbe.

Ameriški častniki, ki so bili med boji pri Mihajlovičevi vojski, hočejo biti zaslisani pri tej obravnavi, ker imajo neposredne dokaze, ki jih ne morejo zamočlati kot očitki. Zato žele pričati pri napovedanem procesu kot nepristranske prič. Ali so v Jugoslaviji sodišča pravična, bo mo videti, po tem, če bodo te prič, pripuščene v obrambo gen. Mihajloviča.

VATIKAN. Pretekli teden je govoril sv. oče po radiu o prehranjevalni stiski na svetu in pozval vse države, da priskočijo na pomoč lačnim.

Odgovorni urednik msgr. ALOJZIJ NOVAK
Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

Tisk. G. Lucchi - Gorica

Nazadnjaki

Nadaljevanje

Kdo je izumil strelovod?

»Nikakor ne, gospod profesor! Toda ob vaših besedah sem se spomnil — tudi strelovoda ni izumil Franklin, kajti že v letu 1754. ga je izdelal menih Prokop Diviš.«

»Vaša jezičnost je res občudovanja vredna!«

Kdo je bil prvi poliglot?

»Jezičnost! Največji poliglot, mnogojezičnik našega stoletja je bil kardinal Mezzofanti, ki je obvladal 72 jezikov, ne oziraje se na različna narečja.«

Dobro, dobro, mladenič! Toda kam merite z vsem tem?

In prvi kompas?

»Kam? V katero smer? To bi morali vprašati Flavio Gioia, ki je okoli leta 1300 izdelal prvi kompas, prvo magnetno iglo. Tudi ta je bil duhovnik.«

Parne brizgalne

»Jej, jej, kako ste razvneti kakor ogenj?« je rekel profesor.

»Ogenj? Ogenj gasimo z brizgal-

nami. Samo da so tudi brizgalne iznajdba duhovnikov, namreč cistercijancev. In duhovniki-kapucinci so do sedemnajstega stoletja tvorili požarno brambo mesta Pariza.«

Profesor je videl, da je v boju izgubil. Vendar ga potrežljivost še ni minila, ampak je pikro pripomnil: »Če bi ne stresali takih zanimivosti, bi vas že davno poslal na zrak!«

Prvi zrakoplov, prva ura, prvi naočniki

Dijak ga je spet prijel za izraz in nadaljeval: »Kam, gospod profesor? Morda v zračne višine? Tu mi prihaja na misel zrakoplov. Če sem prav poučen, je zrakoplov približno že 60 let pred Mongolfijem izumil menih Berthold Gusmae, ki se je leta 1720. dvignil v zrak vpricho vsega portugalskega dvora. Ko si, gospod profesor, ravno čistite naočnike — tudi te je izumil dominikaneec Aleksander Spina. Torej spet duhovnik! Na uro gledate? Tudi za to se moramo zahvaliti duhovniku. Prvo uro je naredil Caiodorus Gerbert, poznejši papež Silvester II. pa jo je izpopolnil.«